

2026

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma 2026–2030

Maskun kunta

MASKUN KUNNAN TEKNINEN LAUTAKUNTA
KESKUSKAARI 3, 21250 MASKU

SISÄLLYSLUETTELO

1. Valvontasuunnitelma ja sen tavoitteet	2
1.1. Lainsäädännöllinen tausta.....	2
1.2. Valvontasuunnitelman sisältö ja tarkoitus.....	2
1.3. Valvonnan tavoitteet.....	3
1.4. Ympäristösuojeluviranomaisen tehtäväkokonaisuudet.....	3
1.5. Valvonnan laajuus ja suunnitelman tarkistaminen.....	4
2. Valvontaohjelma.....	4
3. Toimialueen ympäristö	5
3.1. Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot	6
3.2. Jätelain § 100 ja § 124 kohteet	7
4. Valvonnan tavoitteet.....	7
5. Valvonnan voimavarat ja henkilöstöresurssit.....	8
6. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa.....	8
7. Valvonnan maksullisuus.....	9
8. Ympäristönsuojelulain valvonta.....	11
8.1. Ympäristöluvallisten, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen valvonta.....	11
8.2. Valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen.....	12
9. Valvonnan toteuttaminen.....	14
9.1. Yleistä tarkastuksista.....	14
9.2. Suunnitelmalliset tarkastukset.....	15
9.3. Akuutit valvontatarkastukset.....	18
9.4. Muut valvontatavat.....	19
9.4.1. Vuosiraporttien tarkastaminen.....	19
9.4.2. Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen.....	19
9.4.3. Projektiluontoinen valvonta.....	20
9.4.4. Valitukset.....	20
9.4.5. Riskinarviointi.....	21
9.4.6. Tietojärjestelmät.....	21

1. Valvontasuunnitelma ja sen tavoitteet

Maskun kunnassa ympäristönsuojeluviranomaisena toimii tekninen lautakunta. Vuodesta 2025 alkaen lautakunnan alaisuudessa on toiminut Maskun kunnan ympäristösihteeri, jolle lautakunta on delegoinut toimivaltaa useissa ympäristönsuojeluun liittyvissä lupa- ja valvonta-asioissa.

1.1. Lainsäädännöllinen tausta

Vuonna 2014 uudistettu ympäristönsuojelulaki (527/2014) toi kunnille uuden lakisääteisen tehtävän: valvontasuunnitelman ja -ohjelman laatimisen. Valvonnan järjestämisestä säädetään lisäksi ympäristönsuojeluasetuksessa (713/2014). Jätelain (646/2011) 124 § edellyttää, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen laatii suunnitelman jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten. Suunnitelman tulee perustua arvioon jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

1.2. Valvontasuunnitelman sisältö ja tarkoitus

Valvontasuunnitelman tulee sisältää:

- tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista,
- käytettävissä olevat valvonnan voimavarat ja keinot,
- valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet,
- yhteistyö valvonnasta vastaavien viranomaisten kesken.

Valvonta tulee järjestää niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta, ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Tarvittaessa

valvontatehtävät voidaan asettaa tärkeysjärjestykseen, jotta ne voidaan hoitaa asianmukaisesti käytettävissä olevilla resursseilla.

1.3. Valvonnan tavoitteet

Valvonnan keskeisenä tavoitteena on:

- ehkäistä ja vähentää ympäristön pilaantumista,
- turvata terveellinen, viihtyisä, luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö,
- ehkäistä jätteiden syntyä ja niiden haitallisia vaikutuksia,
- edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

Valvonnalla ja tarkastuksilla välitetään tietoa lainsäädännön vaatimuksista, parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta sekä ympäristön kannalta parhaista käytännöistä.

1.4. Ympäristösuojeluviranomaisen tehtäväkokonaisuudet

Ympäristösuojeluviranomaisen tehtävät voidaan jakaa neljään kokonaisuuteen:

- **Eryristehtävät:** Lainsäädäntöön perustuvat lupa- ja päätösasiat sekä niiden valvonta (ympäristönsuojelu-, jäte-, vesi-, vesihuolto-, maa-aines-, maastoliikenne- ja vesiliikennelait).
- **Yleistehtävät:** Ympäristön tilan seuranta ja raportointi. Ohjaus, neuvonta ja tiedotus. Osallistuminen kunnan maankäyttöön ja erilaisten lausuntojen antaminen. Viranomaisyhteistyö.
- **Muut tehtävät:** Ympäristönsuojeluun liittyvät muut tehtävät sekä tehtävät, jotka sivuavat ympäristönsuojelua (rakennusvalvonta, terveydensuojelu, kaavoitus ja jätehuolto).

- **Hallintotehtävät:** Kunnan yleishallintoon liittyvät asiat, kuten talous- ja henkilöstöhallinto; asiakirjahallinta ja raportointi; suunnittelu ja kehittämistyöt.

1.5. Valvonnan laajuus ja suunnitelman tarkistaminen

Valvontasuunnitelmassa on pyritty kokoamaan koko ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan kenttä, joka ulottuu laajemmalle kuin pelkkä luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen säännöllinen valvonta. Laajempi suunnitelma tukee resurssien tehokasta kohdentamista ja varmistaa, että kaikki valvontatarpeet on tunnistettu. Suunnitelma tarkistetaan säännöllisesti. Ennen vuotta 2025 Maskun ympäristönsuojelu oli delegoitu Mynämäen kunnalle, joka hoiti tehtävää usean kunnan alueella. Yhteistyökunnissa on ollut käytössä kunnittaiset valvontasuunnitelmat ja -ohjelmat, joiden toteutumista on arvioitu vuosittain toteuman vuosiyhteenvedolla.

Valvontasuunnitelman hyväksyminen ei edellytä hallintopäätöstä. Maskussa suunnitelma viedään tekniselle lautakunnalle tiedoksi.

2. Valvontaohjelma

Ympäristönsuojelulain mukaiset määräaikaistarkastukset ja muu säännöllinen valvonta kohdistuvat luvanvaraisiin ja rekisteröitäviin toimintoihin. Näiden tarkastusten tarkempi aikataulutus ja sisältö määritellään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vuosittain laatimassa valvontaohjelmassa.

Valvontaohjelma perustuu riskinarviointiin ja toimii työkaluna valvonnan suunnittelussa, toteutuksessa ja resurssien kohdentamisessa. Ohjelma ei ole julkinen asiakirja, mutta toiminnanharjoittajalla on oikeus saada

tietoonsa omaa toimintaansa koskeva valvontaluokka sekä sen määräytymisen perusteet.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista määräaikaistarkastuksista ja muusta säännöllisestä valvonnasta. Maksujen perusteet määritellään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa, ja ne perustuvat valvontatyöhön käytettyyn aikaan ja valvonnan laajuuteen.

3. Toimialueen ympäristö

Maskun kunnassa asuu noin 9600 asukasta. Kuntaan kuuluu kuntakeskus, taajama-alueita sekä laajoja maa- ja metsätalousvaltaisia haja-asutusalueita. Maskun kunnan kokonaispinta-ala on 204,1 km², josta:

- maapinta-alaa: 174,9 km²,
- makeaa vettä: 1,2 km² ja
- merialuetta: 28,0 km².

Maskussa jätehuolto on kunnan järjestämää ja sen hoitaa Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH). Jätehuollon valvonta kuuluu tekniselle lautakunnalle. Maskun vesihuollosta vastaa Maskun Vesihuolto Oy, joka on kunnan omistama osakeyhtiö.

Alueella toimii monipuolisesti ympäristönsuojelulain mukaisia luvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia sekä rekisteröitäviä toimijoita, jotka kuuluvat säännöllisen seurannan piiriin.

Ympäristöä kuormittavista toiminnoista suurin osa liittyy eläinsuojoiin, nestemäisten polttoaineiden jakeluasemiin sekä erilaisiin jätehuollon järjestelmiin. Näiden toimintojen valvonta on keskeinen osa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkenttää.

Ympäristövaikutuksille herkkiä alueita Maskussa ovat taajamien asuinalueet, pohjavesialueet sekä vesistöjen vaikutuspiirissä sijaitsevat alueet. Lisäksi kunnan alueella sijaitsee Natura 2000 -kohteita ja luonnonsuojelualueita, joiden erityispiirteet huomioidaan suunnittelussa sekä riskinarvioinnissa.

3.1. Pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Ympäristönsuojelun yhteistyöalueella on yhteensä 25 kpl ympäristöluvallisia, ilmoituksenvaraisia tai rekisteröityjä toimintoja. Näistä kahdeksan toimii Lupa- ja valvontaviraston (LVV) myöntämällä ympäristöluvalla ja on viraston valvonnan piirissä. Toimintojen sijoittuminen on esitetty taulukoissa 1. ja 2.

Taulukko 1: Lupa- ja valvontaviraston (LVV) valvomat laitokset toimialoittain Maskussa (8 kpl)

<i>Eläinsuojat</i>	7
<i>Metalliteollisuus</i>	1

Taulukko 2: kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomat laitokset toimialoittain Maskussa (17 kpl)

<i>Eläinsuojat</i>	7
<i>Polttoaineen jakeluasemat</i>	3
<i>Kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat</i>	1
<i>Sataman jätehuolto</i>	2
<i>Kaatopaikka</i>	1
<i>Jätteiden käsittely</i>	1
<i>Malmien/mineraalien kaivaminen, maaperän ainesten otto</i>	1
<i>Lämpölaitos</i>	1

3.2. Jätelain § 100 ja § 124 kohteet

Jätelain säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat myös muut kuin ympäristöluvanvaraiset toiminnot. Luvanvaraisten toimintojen

osalta jätelakia valvotaan osana ympäristöluvan tai maa-ainesluvan valvontaa.

Jätelain 100 § mukaan sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista keräystä, on tehtävä ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Näiden toimijoiden valvonta on paperivalvontaa. Kun rekisteri-ilmoitus tulee, niin se käsitellään.

Tietojen kerääminen § 124 vaarallista jätettä tuottavista toiminnoista aloitetaan 2022. Niitä tarkastetaan projektiluontoisesti. Tarkastettavat toiminnot valitaan otannalla. Otanta voidaan kohdistaa myös tietyn toimialan kohteisiin tai tiettyyn alueeseen.

4. Valvonnan tavoitteet

Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja sen tulee perustua ympäristöriskien arviointiin. Tavoitteena on resurssitehokas ympäristövalvonta, jossa valvonta kohdentuu ensisijaisesti riskiperusteisesti ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiin ja riskeiltään suurimpiin kohteisiin.

Laitosten säännöllinen valvonta on vuosia jatkuvaa, pitkäjänteistä työtä. Toiminnanharjoittajan ja valvontaviranomaisen välille syntyvä säännöllinen yhteydenpito edesauttaa ympäristönsuojelun kannalta parhaan toimintatavan tavoitteen toteutumista. Kun yhteydenpito on säännöllistä, myös ympäristöluvan muutostarpeet tulevat ajoissa esille, lupahakemukset saadaan ajoissa vireille, eikä lupien käsittely viivästyä rakennus tai muiden suunnitelmien toteuttamista. Toiminnanharjoittajan on myös helpompi lähestyä viranomaista tarvitessaan tietoa ja ohjeita esim. muuttuvien ympäristösäädösten ja -vaatimusten tulkitsemiseen.

Ympäristönsuojelulaki mahdollistaa valvontatehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä niiden asianmukaiseksi hoitamiseksi. Valvontasuunnitelmassa tehtävien priorisointi tehdään näkyväksi.

5. Valvonnan voimavarat ja henkilöstöresurssit

Vuoden 2025 alusta lähtien Maskun kunnan ympäristönsuojelun tehtäviä on hoitanut ympäristösihteeri. Ympäristönsuojeluviranomaisena toimii tekninen lautakunta.

Taulukko 3. Maskun kunnan ympäristönsuojelun käytettävissä oleva resurssi henkilötyövuosina ja henkilötyötunteina

Resurssi	Osuus	Htv	Htp (1 htv=220 htp)
<i>Masku</i>	100 %	1	220

6. Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Taulukko 4. Ympäristövalvonnan keskeisimmät yhteistyötahot ja valvontatoimenpiteet

Kunnalliset viranomaiset: ympäristöterveydenhuolto, rakennusvalvonta, kunnossapito ja kaavoitus.

Pelastusviranomaiset: erityisesti riskikohteiden ja pelastusteiden arvioinnissa.

Eläinsuojeluviranomaiset: eläinsuojien valvonnassa.

Lupa- ja valvontavirasto (LVV): ympäristölupien ja valvonnan valtakunnallinen viranomainen.

Turun museoviranomainen: kulttuuriympäristöjen ja suojelukohteiden huomioimisessa.

MTK-Varsinais-Suomi: maatalouden ja maaseudun elinkeinojen edustajana.

Lounais-Suomen Jätehuolto (LSJH): jätehuollon viranomais- ja asiantuntijayhteistyössä.

Maskun Vesihuolto Oy: vesihuollon ja jätevesien hallinnan osalta.

Luonnonvarakeskus (Luke): asiantuntijatuki esimerkiksi vesistöjen tilan seurannassa ja vieraslajitorjunnassa.

Poliisi: tutkintapyyntöt (ympäristörikos) sekä virka-apupyynnöt

Lisäksi yhteistyötä tehdään **Maskun naapurikuntien** kanssa.

Yhteistyö voi sisältää tiedonvaihtoa, yhteisiä tarkastuksia sekä tapauskohtaista neuvottelua. Yhteistarkastukset ovat erityisen tehokkaita silloin, kun kohteessa on useiden viranomaisten toimivaltaan kuuluvia tarkastettavia asioita tai puutteita.

Uusia valvontakohteita voi löytyä muiden viranomaisten tekemien tarkastusten kautta. Mikäli havaitaan selkeitä lainrikkomuksia, joissa on kyse piittaamattomuudesta, asiasta tehdään tutkintapyyntö poliisille.

7. Valvonnan maksullisuus

Ympäristölupa-, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen suunnitelmallisesta valvonnasta peritään maksua, jolla katetaan osa valvonnasta aiheutuvista kustannuksista.

Maskun kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen maksut perustuvat kunnanvaltuuston vahvistamaan Maskun kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen taksaan.

Ympäristönsuojelulain (YSL) 205 §:n 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä. Maksua voidaan periä rekisteröitävien, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien sekä luvanvaraisten toimintojen valvonnasta, joka on esitetty valvontasuunnitelmassa. Maksullisia voivat

olla määräaikaistarkastusten lisäksi esimerkiksi vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen.

Valvontamaksua voidaan periä myös onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteiden valvontatarkastuksista. Maksullisia ovat tällöin tarkastukset, jotka johtavat:

- kehotuksen antamiseen (YSL 179 §),
- hallintopakkomääräyksen (YSL 175–176 §),
- keskeytyksen (YSL 181 §) noudattamisen valvomiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Hallintopakkoasiassa annetun kiellon, määräyksen tai keskeyttämisen valvomiseksi tehtävästä tarkastuksesta peritään maksutaulukon mukainen valvontamaksu.

Jätelain (JL) 44 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksuja valvontasuunnitelman mukaista rekisteröidyn jätteen keräyksen tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimista. Maksua voidaan periä myös roskaantuneen alueen siivoamismääräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (JL 125 §) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annetun määräyksen antamisesta ja sen noudattamisen valvonnasta.

Maa-ainelain mukaisesta valvonnasta peritään vuotuinen valvontamaksu, joka perustuu ottomäärään ja ottoalueen pinta-alaan. Lisäksi maksua voidaan periä suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista, kuten vakuuksiin liittyvistä muutoksista ja pakkokeinopäätöksistä.

Maskun kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen asian käsittelyn omakustannusarvo on 70 euroa tunnilta. Lupa-asioihin ja muihin asioihin liittyvä neuvonta on maksutonta.

8. Ympäristönsuojelulain valvonta

8.1. Ympäristöluvallisten, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen valvonta

Laitosten tarkastaminen on tärkein valvontakeino. Säännöllistä valvontaa kuuluvat toiminnan aloittamistarkastuksen ja suunniteltujen määräaikaistarkastusten lisäksi luvassa määrättyjen selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen. Säännöllinen valvonta toteutetaan valvontaohjelman mukaisesti ja se on maksullista.

Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle poikkeuksellisista tilanteista. Asian selvittämiseksi on ilmoituksen takia usein tarpeen tehdä tarkastuksia. Toimintojen valvontaa tehdään myös saatujen toimenpidepyyntöjen ja mahdollisten kirjallisten vireillepanojen takia. Valvontaa voidaan toteuttaa myös erilaisina valvontaprojekteina. Tarkastustiheys määräytyy riskiarvioinnin perusteella annetun valvontaluokan mukaan.

Valvontaohjelmaa laadittaessa ensimmäinen määräaikaistarkastuksen ajankohta on määritelty valvontaluokan ja edellisen tarkastuksen ajankohdan perusteella. Uudella toiminnalla tarkastusvälin laskenta aloitetaan toiminnan aloittamiseen tai luvan kirjoittamiseen liittyvästä tarkastuksesta. Tarkastuksen ajankohdan määrittämisessä on lisäksi otettu huomioon laitoksen luvan muuttamistarpeen arvioinnin ajankohta, joka on tehtävä viimeistään vuoden kuluessa lupamääräysten tarkistamispäivämäärästä.

8.2. Valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen

Valvonta kohdistetaan laitospohjaisen riskinarvioinnin perusteella. Jokaisen kohteen osalta arvioidaan sijainti- ja toimintariskit sekä valvontahistorian vaikutus valvonnan tarpeeseen.

Uusien toimintojen osalta riskinarviointi tehdään luvan myöntämisen tai toiminnan ilmoituksen käsittelyn jälkeen tai toiminnan rekisteröinnin yhteydessä.

Ensin arvioidaan riskin olemassaolo. Riskit liittyvät sijaintiin, toimintaan tai ne on tunnistettu valvontahistorian perusteella.

Riskeille annetaan pisteitä seuraavasti:

Sijaintiriski

- alle 100 metrin etäisyydellä naapureita, 3 p.
- alle 300 metrin etäisyydellä naapureita, 1 p.
- vaikutuspiirissä olevat muut herkäät kohteet (koulut, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet), 5 p.
- sijainti pohjavesialueella, 5 p.
- sijainti vesistön ranta-alueella, 3 p.

Toimintariski

(0 = ei riskiä, 1 = pieni, 3 = kohtalainen, 5 = suuri)

- roskaantuminen ja epäsiisteys
- meluhaitta
- pöly-, savut- tai hajuhaitta
- maaperän pilaantuminen

- ravinnepäästöt
- vaaralliset jätteet

Valvontahistoria

(0 = ei puutteita / ilmoituksia, 3 = puutteita / yksittäisiä ilmoituksia, 5 = huomattavia puutteita / useita ilmoituksia)

- tarkkailun tulokset
- aiemmin havaitut puutteet ja riskit
- tapahtuneet onnettomuudet ja poikkeustilanteet
- vuosiraportointivelvoite ja sen täyttäminen
- toiminnasta ilmoitetut haitat

Samaa riskilistausta sovelletaan kaikkiin ympäristöluvanvaraisiin, ilmoituksenvaraisiin ja rekisteröitäviin toimintoihin.

Taulukko 4. Pisteet lasketaan yhteen. Kokonaisriskipisteet määrittävät toiminnan valvontaluokan. Valvontaluokkia on viisi:

Valvontaluokka	Tarkastustiheys	Kokonaisriskipisteet
<i>I</i>	<i>Vuosittain</i>	<i>Yli 25</i>
<i>II</i>	<i>3 vuoden välein</i>	<i>20-24</i>
<i>III</i>	<i>5 vuoden välein</i>	<i>13-19</i>
<i>IV</i>	<i>8-10 vuoden välein</i>	<i>1-12</i>
<i>V</i>	<i>Tarvittaessa</i>	

Valvontakohteet on jaettu riskinarvion perusteella neljään valvontaluokkaan, joista jokaiselle on määritetty oma tarkastustiheys. Viidenteen valvontaluokkaan merkitään vain ajoittain toiminnassa olevat toiminnot. Tähän luokkaan on määritelty esimerkiksi siirrettävät asfalttiasemat.

Riskinarviointi pyritään päivittämään toimintojen osalta säännöllisesti määräaikaistarkastusten yhteydessä. Riskinarviointia voidaan päivittää tarvittaessa muutenkin, mikäli tietoon tulee seikkoja, jotka olennaisesti vaikuttavat toiminnasta aiheutuvaan riskiin. Riskinarvioinnin säännöllinen päivittäminen on tarpeen, koska tehtyjen korjauksien, toimintatapojen muutosten tai laitoksen ympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena riskit voivat muuttua. Valvontaluokan tarkastamisen perusteet ja uusi valvontaluokka kirjataan tarkastusmuistioon ja valvontaohjelmaan.

9. Valvonnan toteuttaminen

9.1. Yleistä tarkastuksista

Ympäristönsuojeluviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus saada tarpeellisia tietoja toiminnanharjoittajalta, tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä, päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan sekä tarkkailla toiminnan ympäristövaikutuksia. Valvontaviranomainen voi käyttää apunaan muutakin kuin virkamiehen tai viranhaltijan asemassa olevaa henkilöä, jos tällä on tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys.

Tarkastukset voidaan jakaa suunnitelmallisiin määräaikaistarkastuksiin, yksittäisen asian selvittämiseen liittyviin tarkastuksiin ja lupa- ja ilmoitusprosesseihin liittyviin tarkastuksiin. Tarkastus voi tulla vireille esim. hakemuksen tai ilmoituksen myötä, asianosaisen pyynnöstä, haitasta tehdyn ilmoituksen tms. johdosta. Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla.

Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian

ratkaisemista. Tarkastuksen suorittaa ensisijaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jos luvan on myöntänyt valtion viranomainen, tarkastuksen suorittaa kuitenkin ensisijaisesti Lupa- ja valvontavirasto.

Ympäristöministeriö on laatinut useita oppaita ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatyölle mm. Ympäristövalvonnan ohje (2016), Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas (2014) sekä Opas maa-ainesten kestävään käyttöön (2023).

9.2. Suunnitelmalliset tarkastukset

Valvontasuunnitelmassa tarkoitetaan tarkastuskäynnillä paikan päällä suoritettua valvontakäyntiä. Toiminnanharjoittajan edustajan on oltava paikalla, ja käynnistä on yleensä sovittu etukäteen. Määräaikaistarkastukset perustuvat riskiarviointiin. Lupavalvonnan tavoitteena on huolehtia siitä, että toiminta on ympäristönsuojelulainsäädännön sekä ympäristölupapäätöksen ja siinä annettujen lupamääräyksien mukaista.

Valvontasuunnitelman mukaisen valvonnan kohteet ovat:

- ympäristöluvanvaraiset laitokset ja toiminnot,
- ilmoituksenvaraiset kohteet,
- rekisteröintimenettelyn piirissä olevat laitokset,
- jätelain mukaan tarkastettavat kohteet ja
- projekteina toteutettava valvonta.

Ympäristönsuojelulain lupa-, ilmoitus- ja rekisteröitävien laitosten tämän valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman mukaisista suunnitelmallisista tarkastuksista peritään ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymän taksan mukainen maksu.

Tarkastuskohteissa käydään läpi seuraavia asioita:

- tarkastuksen tavoitteet;
- ajankohtaiset asiat (esim. lakimuutokset);
- toiminnanharjoittajan esittely laitoksen toiminnasta ja jatkosuunnitelmista;
- laitoksen ympäristöriskit;
- edellisen vuoden vuosiraportti;
- voimassa oleva toimintaa koskeva päätös ja päätösmääräysten noudattaminen tai rekisteröinti-ilmoituksen noudattaminen;
- toiminnanharjoittajan tekemät häiriöilmoitukset ja niistä aiheutuneet jatkotoimenpiteet;
- yleisöilmoitukset;
- jatkotoimenpiteet;
- laitoksessa/alueella kiertäminen (keskeiset aistinvaraiset havainnot kirjataan tarkastuskertomukseen) ja
- tarkastuksen maksullisuus.

Yhteen valvontasuunnitelman mukaiseen tarkastukseen kuluu noin yksi työpäivä. Tarkastukseen on valmistauduttava etukäteen perehtymällä kohteen lupaan ja muihin lupa-asiakirjoihin sekä mahdollisiin edellisiin tarkastusmuistioihin, vuosiraportteihin ja tarkkailutuloksiin. Tarkastukseen matkoineen kuluu noin puoli työpäivää.

Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus. YSL:n mukaisten luvanvaraisten toimintojen osalta tarkastuskertomus laaditaan valvonnan tietojärjestelmään.

Tarkastuskäynneistä ja neuvotteluista on laadittava tarkastuskertomus tai muistio, johon tulee kirjata ainakin:

- aika;
- paikka;
- läsnäolijat;
- tarkastuksen tai neuvottelun aiheet sekä havainnot;
- kunkin asiakohdan lopputulos ja/tai
- lisäselvitystä vaativat asiat.

Tarkastuskertomukseen liitetään tarpeelliset valokuvat ja muut tarvittavat dokumentit kuten esim. mittaustulokset. Erityisesti mahdolliset huomautukset ja korjaukset sekä muut uudet, esille tulleet asiat tulee kirjata tarkastusmuistioon.

Tarkastuskertomus toimitetaan asianosaisille mahdollisimman nopeasti. Mikäli asiakkaalla on sähköpostiosoite, toimitetaan tarkastuskertomus hänelle ensisijaisesti sähköpostilla. Osa tarkastuskäynneistä voidaan korvata asiakirjojen tarkastuksella, jos toiminta voidaan tällä tavoin riittävällä tavalla selvittää.

Mikäli tarkastuskertomus tai neuvottelumuistio sisältää sopimuksenvaraisia tai toiminnanharjoittajaa sitovia asioita, voidaan asiakirjaan pyytää allekirjoitus toiminnanharjoittajalta tai muulta hankkeesta vastaavalta taholta. Useimmissa tapauksissa kuitenkin riittää, että asiakirjan sisältö saatetaan toiminnanharjoittajan tai hankkeen toteuttajan tietoon ja heille varataan mahdollisuus tutustua siihen ennen asiakirjan vahvistamista. Tämä menettely vähentää tulkinvaraisuuksien riskiä ja varmistaa, että kaikki osapuolet ymmärtävät asiakirjan sisällön samalla tavalla.

Kun tarkastuksella sovitaan korjaavista toimenpiteistä tai muutoksista, joille asetetaan aikataulu, tulee niiden toteutuminen varmistaa erillisellä tarkastuskäynnillä tai muilla valvontatoimilla. Näin varmistetaan, että

sovitut toimenpiteet on tehty asianmukaisesti ja ympäristönsuojelun vaatimukset täyttyvät.

9.3. Akuutit valvontatarkastukset

Ympäristönsuojelulain 169 § mukaan onnettomuus-, haitta ja rikkomustilanteissa on paikalla tehtävä tarkastus. Tarkastuksessa tulee selvittää tapahtumien kulku, joka on johtanut ympäristövaikutuksiin, arvioitava ympäristövaikutusten laajuus tai jos tämä ei ole mahdollista, pyrittävä arvioimaan minkälaisia selvityksiä tarvitaan, jotta ympäristövaikutusten laajuus voidaan selvittää. Erilaisissa onnettomuus- ja poikkeustilanteiden arvioinnissa ja jälkihoidossa voi mukana olla useita viranomaisia. Tarkastuksesta laaditaan muistio.

Ympäristöluvassa tulee olla lupamääräyksiä onnettomuuksista, poikkeustilanteista ja ympäristövahingoista ilmoittamisesta tapauksissa, joissa niillä voidaan olettaa olevan laajempaa merkitystä. Tällaisia ovat tilanteet, joilla voi olla vaikutusta työntekijöiden tai laitoksen lähellä olevien ihmisten terveyteen tai niistä saattaa aiheutua ympäristön tilan heikkenemistä.

Viranomaisen ottaessa vastaan ilmoitusta onnettomuudesta, poikkeustilanteesta tai ympäristövahingosta, tulee raportista käydä ilmi seuraavat asiat:

- onnettomuuteen tai poikkeustilanteeseen taikka ympäristövahinkoon johtaneet tapahtumat yleispiirteisesti;
- onnettomuudesta tai poikkeustilanteesta aiheutuneiden päästöjen määrä ja laatu;
- havaitut päästöjen vaikutukset;
- arvio ympäristövahingon vaikutusalueesta ja
- kenelle muille viranomaisille asiasta on ilmoitettu.

Jos ympäristövaikutuksien syntyyn johtaneeseen tilanteeseen liittyy lupamääräysten rikkominen, on toimittava lainvastaisen tilanteen korjaamisen edellyttämällä tavalla. Jos lupamääräyksiä ei ole rikottu eikä ympäristövaikutuksiin johtanut teko ole tahallinen taikka törkeä, ei hallintopakkotoimiin tarvitse ryhtyä, mutta määräaikaistarkastuksen yhteydessä on arvioitava lupamääräyksiä riittävyttä.

9.4. Muut valvontatavat

Valvontatyötä on myös mm. raporttien tarkastaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, projektiluonteinen valvonta sekä valitusten selvittely.

9.4.1. Vuosiraporttien tarkastaminen

Vuosiraporteista tarkastetaan, että niissä on ilmoitettu kaikki luvassa tai muualla ilmoitettavaksi vaadittavat tiedot. Samalla voidaan verrata toimitettua raporttia edellisvuosien raportteihin. Jos vuosiraportti on puutteellinen tai jos valvoja ei voi raportin tai lisäselvityksenkään perusteella vakuuttua laitoksen toiminnan ympäristölupamukaisuudesta, on laitoksella tehtävä tarkastus.

Toiminnanharjoittajilta saadut raportit (velvoitetarkkailut, häiriötilanneraportit ym.) tarkastetaan. Tarpeen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä. Ympäristölupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on tärkeää tarkkailun suorittamisen ja toiminnan vaikutusten seuraamiseksi. Tarkkailuraportteihin perustuen valvontaviranomainen voi päättää ympäristöluvan tarkkailumääräysten mahdollisesta muuttamisesta.

9.4.2. Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen

Ympäristölupapäätöksissä edellytetyt toimintaa, päästöjä tai ympäristövaikutuksia koskevat suunnitelmat ja selvitykset voidaan viedä

lautakuntaan tiedoksi tai päätettäväksi. Toiminnan lopettamiseen liittyvät suunnitelmat annetaan tiedoksi lautakunnalle, joka voi tarvittaessa antaa lopettamista koskevia määräyksiä.

9.4.3. Projektiluontoinen valvonta

Laitoksia ja toimintoja, jotka eivät ole ympäristöluvanvaraisia tai jotka eivät säännöllisesti raportoi ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista, voidaan valvoa ajoittain toteutettavilla projekteilla. Valvontakyselyt ja selvitykset voidaan kohdistaa esimerkiksi tiettyyn toimialaan (esim. korjaamot ja eläinsuojat) tai alueeseen (esim. pohjavesi-, ranta- tai teollisuusalue) tai toimintoon (esim. kemikaalien varastointi, jätevesien käsittely tai jätehuolto). Myös ympäristölupavelvollisia laitoksia voidaan tarkastaa projektiluonteisesti esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä.

Projekteista voidaan tiedottaa etukäteen. Tiedotus projektista toimii välillisesti laajemmin myös muiden toiminnanharjoittajien herättelemisessä ympäristönsuojeluasioihin.

9.4.4. Valitukset

Valitukseen pyritään reagoimaan mahdollisimman nopeasti.

Valvontaviranomaisen on selvitettävä mahdollisen haitan esiintyminen ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin haitan poistamiseksi. Valituksissa esitetyt asiat tulee aina selvittää ja niiden todenperäisyys tarkistaa ennen kuin toiminnanharjoittajalta ryhdytään vaatimaan toimenpiteitä.

Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi olla vaikeaa muun muassa sen ajoittaisuuden takia. Yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on yleensä hedelmällisin tapa edetä asian selvittämisessä. Jos tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnan harjoittajan kanssa, ne voidaan kirjata tarkastusmuistioon.

Mikäli asia ei etene neuvottelemalla, ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa tarvittavat määräykset YSL 175 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa YSL 182 §:n perusteella viranhaltija, jolle ympäristönsuojeluviranomainen on tehtävän delegoinut. Silloinkin annettu määräys on tuotava viivytyksettä ympäristönsuojeluviranomaisena toimivan lautakunnan vahvistettavaksi.

9.4.5. Riskinarviointi

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Toiminnan mahdollinen aiempi poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista otetaan huomioon. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen. Määräaikaistarkastuksia tehdään siis riskinarvioinnin perusteella, ei ns. satunnaisotantamenettelyllä.

9.4.6. Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelun valvontakohteiden tiedot tallennetaan valtion ympäristöhallinnon tietojärjestelmä YLVA:an, jonka kautta pyydetään vuosiyhteenvedot ja ilmoitetaan mahdolliset häiriötilanteet.